

Ekonomikas ministrija

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1519; tālr. 67013100; fakss: 67280882; e-pasts: pasts@em.gov.lv; www.em.gov.lv

Rīgā

10.03.2015 Nr. 1-1-1979

Uz 02.02.2015. Nr. 233.9/18-22-12/15

Latvijas Republikas Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijai par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013.gada 21.novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtošanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā

Par atbildēm uz parlamentārās izmeklēšanas komisijas jautājumiem

Atbildot uz Latvijas Republikas Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas 02.02.2015. vēstuli Nr.233.9/18-22-12/15 (reģ. 02.02.2015. ar Nr.2015-1759), Ekonomikas ministrija (turpmāk – EM) norāda, ka tās ieskatā, lai sniegtu atbildes pēc būtības strukturētā un loģiskā secībā, ievērojot būvniecības normatīvo aktu hierarhiju, kā arī būvniecības nozares pamatjēdzienus, atbildes tiek sniegtas, sākotnēji apskatot pamatjautājumu (stiprības un stabilitātes prasības un to vispārējo regulējumu) un pēc tam pakārtotos jautājumus, kas saistīti ar stiprības un stabilitātes prasību ievērošanu un kontroli. Vēršam uzmanību arī uz to, ka būves iedala inženierbūvēs (piemēram, tilti, dambji vai lidostas skrejceļi) un ēkās¹ (atkarībā no to lietošanas veida – dzīvojamās vai nedzīvojamās, tai skaitā publiskās (kinoteātri, bērnudārzi, skolas, pansionāti, slimnīcas u.tml.)). Visas normatīvo aktu

¹ 09.07.2013. Būvniecības likuma 11. pants;

Nosūtīts pa faksu

11.03.2015 plkst. 9.12

SAEIMAS KANCELEJA

11-03-2015

Nr. 2/700-12/15 Plkst.

nosūtīts pa faksu 11.03.2015.

prasības vienlīdz jāizpilda valstij kā pasūtītājam vai īpašniekam, tā arī privātpersonai. Šo iemeslu dēļ arī precizēts strukturētais pārskats par sniegtajām atbildēm (tabula), ņemot vērā būves veidu, nevis īpašuma piederību.

10.08.1995. Būvniecības likuma 3. panta trešās daļas 1. punktā noteiktā stiprības un stabilitātes prasības bija attiecināmas uz būves projektēšanu un būvēšanu. Savukārt 09.07.2013. Būvniecības likuma 9. panta otrās daļas 1. punktā noteiktās mehāniskā stiprības un stabilitātes prasības ir attiecināmas uz būves ekspluatācijas laiku (ar to saprotot, ka šīs prasības ir ievērojamas arī projektējot un būvējot). Stiprības un stabilitātes prasības plašāk ir noteiktas (precizētas) Latvijas būvnormatīva LBN 006-00 „Būtiskās prasības būvēm”² 4. punktā – „[b]ūves projektē un būvē tā, lai, tās ekspluatējot pilnā aprēķina slodzē, neizraisītu avārijas situāciju ar šādām sekām: [...] visas būves vai tās atsevišķu daļu sabrukumu; [...] ievērojamas deformācijas, kas pārsniedz pieļaujamās robežas; [...] citu būvju, to daļu un elementu, iekārtu vai savienojumu (montāžas mezglu) bojājumus nesošo konstrukciju deformācijas dēļ; [...] bojājumus, kas ir neproporcionāli to izraisītajam cēlonim”³. Atbilstību iepriekš minētajām prasībām nosaka, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības, tai skaitā attiecībā uz nestspēju, kas tieši saistīta ar būves stiprību un stabilitāti. Stiprības un stabilitātes novērtēšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas būvnormatīviem, kā arī ievērojot inženierzinātnes atziņas, nosakot pētāmo konstrukciju nestspēju un citus parametrus. Tas pats attiecas arī uz citu būves būtisko prasību novērtēšanu.

Par būvju tehniskā stāvokļa noteikšanu jānorāda, ka vispārīgi to regulē Latvijas būvnormatīvs LBN 405-01 „Būvju tehniskā apsekošana”⁴ (turpmāk – LBN 405-01). LBN 405-01 4. punkts nosaka, ka jebkuru „[b]ūvi apseko [...] periodiski būves ekspluatācijas laikā atbilstoši tās izmantošanas veidam saskaņā ar būvju tehnisko uzturēšanu regulējošiem būvnormatīviem un standartiem; [...] pirms būves renovācijas, rekonstrukcijas vai restaurācijas darbu projektēšanas, lai noteiktu būves bojājumu apjomu, kā arī atbilstību būves izmantošanas mērķim, spēkā esošajiem būvnormatīviem un Latvijas nacionālajiem standartiem; [...] pirms būvdarbu atsākšanas (pēc pārtraukuma); [...] citos gadījumos, ja jānosaka būves tehniskais stāvoklis”. Papildus jānorāda, ka saskaņā ar LBN 405-01 būvju tehniskā apsekošana ir būvju tehniskā stāvokļa apzināšanas un izvērtēšanas darbu komplekss⁵ un būves tehnisko apsekošanu ir tiesīgs veikt attiecīgajā jomā sertificēts būvspeciālists vai būvkomersants, kurš nodarbina atbilstošu

² Apstiprināts ar Ministru kabineta 27.03.2001. noteikumiem Nr.142 “Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 006-00 “Būtiskās prasības būvēm””;

³ Iepriekš minētais ir analogisks Parlamenta un Padomes 09.03.2011. Regulas (ES) Nr.305/2011 ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus un atceļ Padomes Direktīvu 89/106/EEK I pielikumā „Pamatprasības būvēm” noteiktajam. Tāpat jānorāda, ka atbilstoši šīs regulas preambulas 57. punktam Eiropas Savienībā nav izstrādātas vienotas metodes, lai noteiktu atbilstību iepriekš minētajām prasībām;

⁴ Apstiprināts ar Ministru kabineta 16.10.2001. noteikumiem Nr.444 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 405-01 „Būvju tehniskā apsekošana””;

⁵ LBN 405-01 2. punkts; skat. arī 12. punktu par izmantojamām metodēm;

būvspeciālistu⁶. Par tehnisko apsekošanu tiek sastādīts noteikta parauga atzinums. Būvniecības procesa ietvaros būvvaldes kompetencē ir kontrolēt, vai ir sastādīts tehniskās apsekošanas atzinums LBN 405-01 noteiktajos gadījumos. Bez šiem noteikumiem citos normatīvajos aktos ir paredzēts speciālais regulējums atkarībā no būves veida, kas jāievēro saistībā ar tehnisko apsekošanu.

Attiecībā uz publiskām ēkām Ministru kabineta 02.09.2014. noteikumu Nr.529 „Ēku būvnoteikumi” 191. punktā noteikts, ka, „[l]ai ekspluatācijas laikā nodrošinātu publiskas ēkas atbilstību [09.07.2013.] Būvniecības likuma 9. panta otrajā daļā noteiktajām būtiskajām prasībām, ekspluatācijā nodotas otrās vai trešās grupas publiskas ēkas īpašniekam ir pienākums veikt ēkas tehnisko apsekošanu ne retāk kā reizi 10 gados”. Tāpat šajā punktā noteikts, ka gadījumā, „[j]a tehniskās apsekošanas laikā konstatē redzamus ēkas bojājumus, kas var mazināt ēkas stiprību vai noturību, īpašnieks veic nepieciešamos pasākumus to novēršanai”. Publiskā ēkā, kura nodota ekspluatācijā pirms 01.10.2014., bet ne agrāk kā 01.10.2004., pirmo vai kārtējo tehnisko apsekošanu veic saskaņā ar šo noteikumu 191. punktu, bet publiskā ēkā, kura nodota ekspluatācijā pirms 01.10.2004. un kurai pēdējo 10 gadu laikā nav veikta tehniskā apsekošana, tehnisko apsekošanu veic līdz 30.09.2019.⁷

Savukārt attiecībā uz dzīvojamām mājām saskaņā ar Ministru kabineta 28.09.2010. noteikumiem Nr.907 „Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajam prasībām” (turpmāk – Noteikumi Nr.907) dzīvojamās mājas apsekošanu veic pats pārvaldītājs, kas veic tikai vizuālo pārbaudi⁸ – tehniskās apsekošanas gadījumā vizuālā pārbaude ir tikai viena no apsekošanas metodēm⁹. Gadījumā, „[j]a vizuālajā pārbaudē ir konstatēti dzīvojamās mājas vai tajā esošo iekārtu un inženierkomunikāciju bojājumi, pārvaldītājs [..] lemj par darba uzdevuma sastādīšanu tehniskajai apsekošanai [..]”¹⁰. Papildus tam ir noteikti arī citi gadījumi, kad nepieciešama tehniskās apsekošana¹¹. Tāpat Noteikumos Nr.907 ir noteikts dzīvojamās mājas apsekošanas periodiskums¹². Noteikumi Nr.907 ir piemērojami attiecībā uz ēkām, kas saskaņā ar būves kadastrālās uzmērīšanas lietu ir dzīvojamās mājas. Minētie noteikumi ir izdoti atbilstoši Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumam, kurš regulē ar dzīvojamo māju pārvaldīšanu saistītus jautājumus.

⁶ LBN 405-01 6. punkts;

⁷ Ministru kabineta 02.09.2014. noteikumu Nr.529 „Ēku būvnoteikumi” 226. punkts;

⁸ Piemēram, Noteikumu Nr.907 11. punkts;

⁹ LBN 405-01 7.punkts nosaka, ka tehnisko „[a]psekošanas pamats ir būves vispārīga vizuālā apskate [..], kuras laikā fiksē un novērtē redzamos būves bojājumus. Apskates rezultāti var būt pamats detalizētai būves, tās daļas vai iebūvēto būvizstrādājumu tehniskajai izpētei [..]”;

¹⁰ Noteikumu Nr.907 15.2. apakšpunkts;

¹¹ Noteikumu Nr.907 16. punkts;

¹² Noteikumu Nr.907 11. punkts;

Meliorāciju sistēmu, tai skaitā dambjiem, ekspluatācijas uzraudzību regulē Ministru kabineta 03.08.2010. noteikumi Nr.714 „Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi”, bet attiecībā uz pašvaldību ceļiem, tai skaitā tiltiem, komersantu ceļiem un māju ceļiem – Ministru kabineta 08.01.2008. noteikumi Nr.10 „Kārtība, kādā tiek pārraudzīta pašvaldību ceļu, komersantu ceļu un māju ceļu būvniecība, rekonstrukcija un uzturēšana”. Šajos noteikumos noteiktas atbildīgās personas, piemēram, attiecībā uz ceļiem – valsts akciju sabiedrība „Latvijas Valsts ceļi”.

Šajā sakarā papildus jānorāda, ka atbilstoši Civillikuma 1084. panta pirmajai daļai „[k]atram būves īpašniekam, lai aizsargātu sabiedrisko drošību, jātur sava būve tādā stāvoklī, ka no tās nevar rasties kaitējums ne kaimiņiem, ne garāmgājējiem, ne arī tās lietotājiem”. 10.08.1995. Būvniecības likuma 31. pantā bija paredzēta kārtība gadījumā, ja būves īpašnieks neveic iepriekš minēto pienākumu. Savukārt 09.07.2013. Būvniecības likumā šis regulējums ir papildināts, paredzot plašāku ekspluatācijas kontroli arī no būvvaldes un Būvniecības valsts kontroles biroja puses¹³. Šo institūciju amatpersonu – būvinspektoru, vizuālās apskates rezultāti ir par pamatu pienākuma uzlikšanai būves īpašniekam veikt būves tehnisko izpēti, kā arī lēmuma pieņemšanai par konstatēto bīstamību novēršanu un ekspluatācijas aizliegumu.

Papildus jānorāda, ka 09.07.2013. Būvniecības likuma 6.¹panta pirmās daļas 2. punktā ir noteikts, ka Būvniecības valsts kontroles birojs nodrošina publisku ēku ekspluatācijas uzraudzību. Šī funkcija tiek nodrošināta ar 01.01.2015. Savukārt būvvaldes ar 01.10.2014., pamatojoties uz 09.07.2013. Būvniecības likuma 21. panta septīto daļu, var lemt par jautājumiem saistībā ar citu būvju ekspluatācijas pieļaujamību. Tāpat jānorāda, ka EM un Būvniecības valsts kontroles biroja pārstāvji par šīs funkcijas realizēšanu ir snieguši mutisku informāciju līdzšinējās komisijas sēdēs.

Vienlaikus par atsevišķu telpu papildus kontroli no valsts puses jānorāda, ka gadījumā, ja šo telpu lietotājs pakalpojuma sniegšanai šajās telpās no valsts puses ir saņēmis atļauju attiecīgā pakalpojuma sniegšanai, tad atbilstošās iestādes kompetencē ir pārbaudīt – vai pakalpojuma sniegšanas vietas atbilst tiem nosacījumiem, kas bija par pamatu attiecīgās atļaujas izdošanai. Tā, piemēram, atbilstoši Ārstniecības likuma 74. pantam Veselības inspekcija var lemt par ārstniecības iestādes darbības apturēšanu, ja pārkāpti ārstniecības jomu regulējošie normatīvie akti, to skaitā normatīvo aktu prasības, kas attiecas uz telpu izvietojumu vai iekārtojumu. Līdzīgi tas attiecas, piemēram, arī uz pārtikas ražošanu – Pārtikas un veterinārais dienests.

Par sodiem saistībā ar ēkas stiprības un stabilitātes prasību neievērošanu un

¹³ Skat. 09.07.2013. Būvniecības likuma 21. pantu.

to statistiku jānorāda, ka sodi atkarībā no būves veida un nodarītā kaitējuma ir noteikti Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā (turpmāk – APK) (piemēram, 66.¹, 150.² pants) un Krimināllikumā. EM rīcībā ir informācija par 2010. un 2011. gadā uzliktajiem soda veidiem un to apmēriem saskaņā ar APK 152. pantu „Būvniecības noteikumu pārkāpšana”.

No 9 republikas pilsētām un 110 novadu pašvaldībām, datus pēc EM lūguma 2012. gadā sniedza visas pilsētu un 84 novadu pašvaldības (78 %), no kurām viena informēja, ka visi dati pieejami Iekšlietu ministrijas uzturētajā Soda reģistra informācijas sistēmā. 27 novadu pašvaldības (29 %) informēja, ka 2010. un 2011. gadā nevienu administratīvā pārkāpuma protokolu nav sastādījušas (nav piemērojušas APK 152. pantu), galveno uzsvāru liekot uz konsultāciju sniegšanu un izskaidrošanu par būvniecības likumību iedzīvotājiem un juridiskām personām.

Pašvaldības 2010. un 2011. gadā visbiežāk ir piemērojušas APK 152. panta pirmo daļu (par būves renovāciju, rekonstrukciju vai restaurāciju bez akceptēta projekta vai būvatļaujas (izņemot gadījumus, kas noteikti Vispārīgajos būvnoteikumos) vai vienkāršotās renovācijas vai vienkāršotās rekonstrukcijas noteikumu pārkāpšanu) – 37 % un 39 %, un otro daļu (par patvaļīgu būvniecību) – 53 % un 48 %. Reti piemērota APK 152. panta trešā daļa (par būves izmantošanu pirms tās nodošanas ekspluatācijā) – 6 %. Ļoti retos gadījumos piemērota APK 152. panta ceturrtā daļa (par tādu būvniecību un būves ekspluatāciju reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpšanu, kuru neievērošana var negatīvi ietekmēt būves konstrukciju nestspēju vai noturību, ietaišu, iekārtu un inženierkomunikāciju drošību) – 1 % un 2 %, piektā daļa (par uzbūvēto konstrukciju konservācijas vai norobežošanas neveikšanu, ja rezultātā tiek samazināta būves konstrukciju drošība, nestspēja vai noturība) – 1 % un 2 %, un septītā daļa (par būvdarbu, kuriem nepieciešama būvatļauja un civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana, veikšanu bez būvuzņēmēja vai būvētāja civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas pret nodarīto kaitējumu trešās personas dzīvībai un veselībai un zaudējumiem trešās personas mantai) – 2 % un 3 %.

Nav piemērota APK 152. panta sestā daļa (par aktā par būves pieņemšanu ekspluatācijā noteiktā atlikto būvdarbu izpildes termiņa neievērošanu) un astotā daļa (par atbilstības novērtēšanai pakļauto reglamentētās sfēras būvizstrādājumu pielietošanu būvniecības procesā bez atbilstības apliecinājumiem).

Vienlaikus jānorāda, ka papildus informācija var tikt iegūta no atbildīgajām institūcijām par soda piemērošanu vai procesa virzību – Valsts policijas, Lauku atbalsta dienesta vai pašvaldību administratīvajām komisijām.

Saistībā ar EM uzdevumu izpildi būvniecības jomā (politikas izstrādāšana un īstenošana būvniecības jomā) jānorāda, ka EM jau iepriekš ir sniegusi komisijai rakstisku apkopojumu tabulas veidā par izmaiņām būvniecības normatīvajos aktos. Atkārtoti arī vēršam uzmanību uz to, ka valsts pārvaldē un normatīvajos aktos ir nošķirta politikas izstrāde un īstenošana (priekšlikumu izstrāde būvniecību regulējošu normatīvo aktu sistēmas pilnveidošanai) no normatīvo aktu

piemērošanas. Būvniecības procesa tiesiskumu nodrošināšana (normatīvo aktu piemērošana) pašvaldības administratīvajā teritorijā ir pašvaldības autonomā funkcija, kuras realizācijā EM nav tiesīga iejaukties. Jānorāda arī, ka autonomās funkcijas izpildi organizē un par to atbild pati pašvaldība.

Pielikumā: Strukturēts pārskats par sniegtajām atbildēm uz 1 lp.

Ministre

D. Reizniece-Ozola

Pielikums
vēstulei par atbildēm uz
parlamentārās izmeklēšanas komisijas jautājumiem

Strukturēts pārskats par sniegtajām atbildēm

Nr. p.k.	Būves veids	Kontroles objekts	Kontroles biežums	Atbildīgā persona	Normatīvais akts
1.	Jebkura būve	Būves, tās daļas, kā arī iebūvēto būvizstrādājumu tehniskā stāvokļa apzināšana un izvērtēšana	Periodiski būves ekspluatācijas laikā	Būves īpašnieks	Latvijas būvnormatīvs LBN 405-01 „Būvju tehniskā apsekošana”
2.	Otrās vai trešās grupas publiska ēka	Atbilstību Būvniecības likuma 9. panta otrajā daļā noteiktajām būtiskajām prasībām	Ne retāk kā reizi 10 gados	Šīs ēkas īpašnieks	Ministru kabineta 02.09.2014. noteikumi Nr.529 „Ēku būvnoteikumi”
3.	Dzīvojamā māja	Dzīvojamās mājas, tajā esošo iekārtu un inženierkomunikāciju tehniskā apkope, vizuālā pārbaude, tehniskā apsekošana un bojājumu novēršana	Reizi gadā	Dzīvojamās mājas pārvaldītājs	Ministru kabineta 28.09.2010. noteikumi Nr.907 „Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajam prasībām”
4.	Meliorācijas sistēma (būvju kopums)	Būvju un ierīču darbību novēršana	Katru gadu pēc pavasara palu un vasaras plūdu maksimuma beigām	Zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Ministru kabineta 03.08.2010. noteikumi Nr.714 „Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi”
5.	Pašvaldību, komersantu un māju ceļi	Ar ikdienas uzturēšanu saistīto darbu pārraudzība	Reizi gadā	Valsts akciju sabiedrība “Latvijas Valsts ceļi”	Ministru kabineta 08.01.2008. noteikumi Nr.10 „Kārtība, kādā tiek pārraudzīta pašvaldību ceļu, komersantu ceļu un māju ceļu būvniecība, rekonstrukcija un uzturēšana”